

College van Burgemeester en Wethouders
van de Gemeente Leeuwarden
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden

Nijmegen, 15 augustus 2017

Inzake : archeologisch onderzoek aan de Brédyk 32 in Wirdum

Geachte college,

Met deze brief wil ik u een aantal prangende vragen voorleggen die de bouw van een kernfokbedrijf aan de Brédyk 32 in Wirdum betreffen. Dit bouwproject heeft grote schade aangebracht en zal indien de gemeente geen actie onderneemt nog grotere schade toebrengen aan het culturele erfgoed van de gemeente Leeuwarden dat in dit geval een bovenregionale en zelfs nationale waarde heeft. Daarnaast is een bedreiging van de volksgezondheid ontstaan door het niet naleven van milieuregels. Tenslotte heeft dit project geleid tot het faillissement van Archeodienst BV en Archeodienst Noord BV (hierna te noemen "Archeodienst"), waarvan ik directeur was. In al deze kwesties lijkt de gemeente Leeuwarden een discutabele rol gespeeld te hebben.

Op 15 februari 2016 heb ik een WOB-verzoek omtrent dit project ingediend, dat bij u onder kenmerk Z 19848 geregistreerd is. Ik acht u bekend met dit verzoek en met de op basis hiervan openbaar en niet openbaar gemaakte documenten.

Inleiding

Van 25 april tot 29 juni 2016 heeft Archeodienst Noord BV in opdracht van CRV BV uit Arnhem een archeologische opgraving uitgevoerd aan de Brédyk 32 in Wirdum. De uitvoering van archeologisch onderzoek was een van de voorschriften die in de omgevingsvergunning voor dit bouwproject waren opgenomen. De gemeente Leeuwarden (hierna te noemen "gemeente") is bevoegd gezag voor het archeologische onderzoek. Vanuit de gemeente is het project begeleid door de gemeentelijk archeoloog.

De vindplaats betrof een woonterp die in de Late IJzertijd en mogelijk Romeinse tijd bewoond was. Er zijn slechts enkele terpen die zo compleet onderzocht zijn als in dit geval mogelijk was geweest. Het ging hier dan ook om een zeer zeldzaam, bijzonder en waardevol project dat van bovenregionaal en misschien wel van nationaal belang is. Terpspecialisten van de universiteit van Groningen hebben grote interesse getoond en hebben de opgraving meerdere malen bezocht en hebben ook zelf een bijdrage aan het onderzoek geleverd, waarmee het belang van de vindplaats wel onderstreept wordt.

Verloop van de gebeurtenissen

Proefsleuvenonderzoek

Voorafgaand aan de opgraving is in juni 2015 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door Archeodienst. Omdat de oude schuren nog niet gesloopt waren, kon er alleen aan de randen van het plangebied proefsleuven gegraven worden. Een deel van het plangebied was op

---

---

voorhand reeds door de gemeente Leeuwarden van archeologisch onderzoek vrijgesteld omdat volgens de aangeleverde gegevens van de initiatiefnemer de kelders van de bestaande gebouwen zo diep waren dat volgens de gemeentelijk archeoloog daaronder geen archeologische resten meer bewaard konden zijn. In dit gedeelte is dan ook geen proefsleuvenonderzoek uitgevoerd.

Uit het proefsleuvenonderzoek kwam naar voren dat er sprake is van een vlaknederzetting die waarschijnlijk ook een of meerdere malen opgehoogd is en dat er vermoedelijk sprake is van een opgeworpen podium. Dit betekent in leekentaal dat er sprake is van een woonterp waarbij er vrijwel altijd sprake is van meerdere ophogingen, leefniveaus en dus archeologische opgravingsvlakken. Er waren tenminste twee bewoningslagen vastgesteld zodat bij een opgraving met tenminste twee opgravingsvlakken gerekend diende te worden. De kans dat er meer leefniveaus aanwezig waren en er dus meer opgravingsvlakken nodig zouden zijn, was groot. Het onderzoek heeft tevens aangetoond dat er ook buiten de terp nog sprake was van bewonings- en gebruikssporen, zodat ook deze periferie opgegraven diende te worden. Tenslotte bleek bij het onderzoek dat er sprake was van grote hoeveelheden vondsten. Omdat de proefsleuven niet systematisch over het onderzoeksgebied verspreid waren, kon er geen nauwkeurig beeld van de archeologische situatie gegeven worden.

Het proefsleuvenonderzoek heeft duidelijk aangetoond dat er sprake is van een behoudenswaardige vindplaats die groter was dan het onderzoeksgebied en dat een opgraving van het gehele onderzoeksgebied (dat zich beperkte tot één van de geplande stallen) noodzakelijk was, als dit gebied voor de bouw ontgraven zou worden. Het onderzoek had niet tot doel om een betrouwbare kosteninschatting te maken van een eventuele opgraving. Omdat de proefsleuven niet systematisch over het onderzoeksgebied verdeeld waren, was dit ook niet mogelijk.

Programma van Eisen

Voor elk gravend archeologisch onderzoek moet een programma van eisen (PvE) geschreven worden dat goedgekeurd moet worden door het bevoegde gezag. Het door de firma Transect geschreven PvE voor het proefsleuvenonderzoek hield al rekening met een eventuele aansluitende opgraving. Ook de opdracht die CRV aan Archeodienst verleend had, bevatte reeds een eventuele opgraving. In het PvE was vastgelegd dat voor een eventueel aansluitende opgraving een addendum op het PvE geschreven diende te worden. Dit addendum is op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek door de gemeentelijk archeoloog geschreven en door haar zelf goedgekeurd. In dit addendum is een deel van het onderzoeksgebied afgevalen omdat hier door bestaande kelders de archeologische resten reeds vernietigd zouden zijn. Aangezien er in dit gebied geen proefsleuven aangelegd waren, was dit echter geenszins aangetoond. In het addendum is sprake van een maximaal te onderzoeken oppervlak van 2500 m². Het daadwerkelijke aantal vierkante meters dat conform het puttenplan opgegraven diende te worden was ca. 1925 m². Dit oppervlak diende met in elk geval twee sporenvlakken (=opgravingsvlakken) onderzocht te worden. Indien een derde vlak noodzakelijk zou zijn, dan zou dit eerst afgestemd dienen te worden.

Het addendum bevat een lijst met het aantal te verwachten vondsten, dat in totaal nog geen 3000 bedroeg. Het is onduidelijk waar deze schatting op gebaseerd is omdat bij het proefsleuvenonderzoek, dat minder dan 10% van het onderzoeksgebied uitmaakte en waarbij bovendien de randen van de vindplaats onderzocht zijn, al ruim 1000 vondsten opgeleverd had. De schatting is dus in ieder geval niet gebaseerd op de resultaten van het proefsleuvenonderzoek.

Omvang van de opgraving

Bij het begin van het onderzoek bleek dat de grenzen van het onderzoeksgebied niet de grenzen van de geplande bodemverstoringen doch slechts de grenzen van het toekomstige

---

---

gebouw vormden. De bouwput werd echter naar elke kant 2 á 3 m groter voor de benodigde werkruimte en het talud van de bouwput. De opdrachtgever wilde niet dat deze stroken alsnog opgegraven werden. De gemeentelijk archeoloog heeft hier geen actie tegen ondernomen. In totaal is er dus ca. 555 m² van de vindplaats verloren gegaan. Dit komt neer op 18% van het gebied dat ontgraven zou worden.

Tijdens de opgraving bleken de archeologische resten in het gedeelte dat niet onderzocht hoefde te worden, omdat dit reeds verstoord zou zijn door de vroegere kelders, nog topgaaf te zijn. De kelders waren blijkbaar niet zo diep gefundeerd als men beweerd had. Hetzelfde gold voor de bouwput van de zuidelijke geplande stal, waar in het geheel geen archeologisch onderzoek plaats hoefde te vinden. Deze bouwput werd tijdens de opgraving ontgraven, waarbij Archeodienst vaststelde dat er in de gehele bouwput (ca. 2500 m²) op meerdere niveaus archeologische sporen aanwezig waren die tot de vindplaats hoorden, die in de naastgelegen opgraving onderzocht werd. Archeodienst heeft dit bij de gemeentelijk archeoloog gemeld, waarop de ontgraving op 19 mei stilgelegd is. Enkele dagen later (25 mei) werd de stillegging opgeheven zonder dat er enig onderzoek uitgevoerd is of mocht worden. Archeodienst heeft overigens op eigen kosten wel nog verschillende waarnemingen gedaan in de zuidelijke bouwput. De gemeente had met CRV afgesproken dat ter compensatie wel een klein, overigens niet bedreigd stukje grond (50 m²) tussen de twee geplande stallen opgegraven mocht worden. In de wijziging op het PvE dat door de gemeentelijk archeoloog op deze dag werd voorgeschreven, zouden in dit gedeelte vijf vlakken aangelegd worden, wat CRV uiteindelijk op 10 juni verboden heeft aan Archeodienst. In dezelfde nota van wijziging werd officieel vastgelegd dat de gehele bouwput van de noordelijke stal onderzocht diende te worden (dus ook het gedeelte dat onder de vroegere bebouwing lag), hoewel hierbij nog steeds de werkruimte om de stal heen niet meegerekend was.

Kosten

Tijdens de opgraving bleek dat er sprake was van een terp waarbij in het centrum tot vijf opgravingsvlakken noodzakelijk waren. Aan de randen van de vindplaats waren minder vlakken noodzakelijk. Er moesten dus veel meer vierkante meters onderzocht worden dan er op basis van twee vlakken nodig was geweest. Omdat de opgraving, zoals gebruikelijk, per m² per vlak betaald werd (€ 10,-/m²/vlak voor het veldwerk, uitwerking en rapportage excl. de vondsten en het specialistische werk), leverde dit veel hogere kosten op dan waarmee CRV rekening had gehouden, omdat zij uitging van maximaal twee opgravingsvlakken, ook al stond in het PvE duidelijk dat er ook meer vlakken noodzakelijk konden zijn.

Ook de grote hoeveelheid vondsten zorgde voor veel hogere kosten dan waar CRV op rekende. Zij ging waarschijnlijk uit van het aantal dat in het PvE genoemd was, maar dat op basis van het proefsleuvenonderzoek een volledig irreëel aantal was. Om CRV tegemoet te komen heeft Archeodienst bij 25.000 vondsten die waarschijnlijk niet gedateerd hoefden te worden, een korting van € 1,- te geven. Tevens heeft Archeodienst aangeboden om maximaal 35.000 vondsten in rekening te brengen, ook als er meer gevonden zouden worden.

Daarnaast was er sprake van tientallen waterputten, die een diepte kunnen hebben van meer dan vijf meter. De waterputten bevatten zeer veel waardevolle informatie, o.a. vondsten en organisch materiaal dat beter bewaard is en meer en betere informatie oplevert dan vondsten elders in de opgraving. In principe zouden deze waterputten opgegraven moeten worden, ook al lopen ze tot onder de bouwput door. Zeker bij een dergelijk belangrijke en zeldzame opgraving als deze was dit zeer belangrijk. CRV heeft echter geweigerd de kosten hiervoor te betalen (contractueel was vastgelegd dat deze op regiebasis afgerekend zouden worden) zodat de gemeente uiteindelijk besloten heeft dat slechts enkele waterputten onderzocht mochten worden. Het idee hierachter is dat de waterputten onder de bouwzool voor de toekomst bewaard blijven. Het is echter maar de vraag of de onderste delen van de waterputten bij de bouw wel bewaard gebleven zijn. In de zuidelijke bouwput heb ik gezien

---

---

dat waterputten in zijn geheel weggegraven werden omdat de slappe vulling een probleem zou kunnen vormen bij het leggen van de fundering. Daarnaast is het waarschijnlijk dat door de overbouw de organische resten in de waterputten in de loop der tijd alsnog verloren gaan.

Tenslotte zijn er bij de opgraving resten gevonden van een huis waarvan de houten palen en het vlechtwerk bewaard waren gebleven. Dit is een uitzonderlijke vondst, die zeer zeldzaam is en dus zorgvuldig met de hand onderzocht moest worden. Contractueel was vastgelegd dat dit onderzoek op regiebasis afgerekend zou worden. In principe vormde dit bijzondere huis dus ook voor wezenlijk hogere kosten. Om CRV tegemoet te komen heeft Archeodienst echter deze werkzaamheden niet op regiebasis doch uitsluitend op m²-basis afgerekend. Dit betekent dat Archeodienst honderden uren gratis arbeid geleverd heeft, wat neer komt op een korting van enkele tienduizenden euro's.

CRV heeft vooraf nooit advies aan Archeodienst gevraagd over de te verwachten kosten. De verwachtingen en de begroting van CRV zijn waarschijnlijk gebaseerd op informatie van de gemeentelijk archeoloog, waarbij er blijkbaar onvoldoende de nadruk gelegd is op het feit dat de kosten veel hoger kunnen worden omdat er sprake is of kan zijn van een terp. Elke archeoloog weet dat een terp een zeer arbeidsintensieve vindplaats is waarbij veel opgravingsvlakken aangelegd moeten worden, veel vondsten aangetroffen worden en de kans op bewaarde organische resten groot is.

Problemen tijdens het veldwerk

Hoewel er een m²-prijs voor de opgraving was afgesproken met CRV die alleen gold als het terrein zonder beperkingen beschikbaar was, heeft Archeodienst veel extra kosten moeten maken omdat grote delen van het onderzoeksgebied en het omliggende gebied nog niet beschikbaar waren en zelfs niet betreden mochten worden. Het werk moest zelfs een week stilgelegd worden omdat het terrein door een bodemsanering ontoegankelijk was. Ook was er niet gezorgd voor bronbemaling, zodat er zeer veel tijd en geld gestopt moest worden in het droogpompen van de opgravingsputten. Archeodienst heeft voor al deze extra kosten geen enkele vergoeding gekregen.

Al gauw bleek tijdens de opgraving dat er veel meer vierkante meters onderzocht moesten worden dan de twee vlakken met een oppervlak van 1925 m² (in totaal dus 3850 m² die afgerekend dienden te worden), waarop CRV waarschijnlijk gerekend had of de twee vlakken met een oppervlak van 2500 m² (5000 af te rekenen vierkante meters) waar het PvE van uit ging.

Ook al gaat het niet om kosten die in verhouding tot de totale kosten van het bouwproject excessief zijn, had CRV onoverkomelijke bezwaren tegen de hogere kosten en zette zij Archeodienst en de gemeente onder druk om veel minder onderzoek te doen dan noodzakelijk was om zo de kosten te beperken.

Op 18 mei heb ik een kostenschatting aan CRV geleverd. Op 25 mei heb ik een nieuwe schatting gemaakt, waarbij het aantal vierkante meters verhoogd is met het ondertussen ook te onderzoeken deel tussen de twee bouwputten (in totaal 8350 m²). Daarnaast heb ik het geschatte aantal vondsten verhoogd, omdat er zeer veel vondsten gevonden werden (in totaal 35.000 stuks, waarvan er 25.000 gedateerd zouden moeten worden).

CRV was aanvankelijk niet akkoord met de kosten die op basis van de kostenschatting van 18 mei zouden ontstaan. Zij heeft daarom op 19 mei het werk stilgelegd. Op 23 mei is het werk weer voortgezet waarbij steeds slechts toestemming voor een klein aantal vierkante meters gegeven werd. Omdat CRV geen toestemming gaf voor onderzoek van meer dan 5000 m² werd het project op 3 juni weer stilgelegd, omdat dit aantal bereikt was.

Vervolgens is er op 2 juni een bemiddelingspoging geweest onder leiding van de heer Werner Schouten van het projectbureau De Zuidlanden. Daarbij waren naast CRV en Archeodienst ook de gemeentelijk archeoloog en de bouwleider van DLV aanwezig. In feite was er geen sprake van bemiddeling maar wilde de heer Schouten eigenlijk alleen van mij horen welke delen van het onderzoeksgebied voor onderzoek geschrapt konden worden, zodat er minder kosten zouden ontstaan. Mijn antwoord was dat er op basis van archeologische argumenten geen delen geschrapt konden worden, maar dat er integendeel veel meer onderzocht zou moeten worden omdat de vindplaats zich ook in de zuidelijke bouwput en in de werkruimte rond het gebouw van de noordelijke stal voortzette. Als er delen geschrapt zouden moeten worden, dan zou het bevoegde gezag, oftewel de gemeentelijk archeoloog dit moeten aangeven. Aangezien de gemeentelijk archeoloog deze verantwoordelijkheid niet op zich wilde nemen, is de bijeenkomst zonder aanpassingen aan het onderzoek en zonder overeenstemming tussen de partijen geëindigd. Op 10 juni is er vervolgens een gesprek geweest met CRV waarbij de directeur de heer de Vries en de projectleider mevrouw Schouten-Noordman van CRV aanwezig waren. Dit gesprek was voor mij een surrealistische ervaring. Voor de inhoud van dit gesprek verwijs ik naar de email die ik hierover geschreven heb naar de heer de Vries die ik als bijlage bijvoeg. Deze mail is in CC ook naar de gemeentelijk archeoloog gegaan. Deze mail is echter niet openbaar gemaakt naar aanleiding van mijn WOB-verzoek. Uitkomst van het gesprek was uiteindelijk wel dat de werkzaamheden op 13 juni weer hervat zouden worden. Overigens is er gedurende de gehele "onderbreking" met hulp van vrijwilligers wel doorgewerkt aan het onderzoek van het vlechtwerk-huis, zonder dat Archeodienst hier kosten voor gerekend heeft. Voorwaarde voor de hervatting was enerzijds dat het werk zonder verdere problemen conform de kostenraming afgerond kon worden en anderzijds dat de vier geschreven facturen binnen een week voldaan zouden worden. Er was na anderhalve maand werk namelijk nog geen cent betaald. Als niet aan deze voorwaarden voldaan zou worden, zou het werk na een week weer stilgelegd worden.

Vervolgens waren er op 21 juni nog problemen omdat CRV tegen de afspraken in een groot deel van de strook tussen de noordelijke en zuidelijke bouwput weggroef. Dit is zonder archeologisch onderzoek gebeurd. Archeodienst heeft dit bij de gemeentelijke archeoloog gemeld, die de ontgraving toegestaan heeft. Conform de op 10 juni gegeven planning is het veldwerk op 29 juni afgerond.

Onbetaalde factuur

De termijnfactuur (zie bijlage) over €65.857,28 (incl. BTW) voor het veldwerk die op 11 juli verzonden is en geheel conform de kostenschatting van 25 mei was, is vervolgens nooit betaald. Pas op 24 augustus, dus ruim na het verstrijken van de betalingstermijn heeft Archeodienst de heer de Vries telefonisch kunnen bereiken. Zijn reactie was dat hij de kosten erg hoog vond en dat hij deze niet "zomaar" ging betalen. Nu het veldwerk afgerond was vond hij dat er nu de tijd was om "in alle rust over de kosten te praten".

Archeodienst heeft vervolgens de heer de Vries laten weten dat de uitwerking stilgelegd wordt en dat deze gezien de gebleken onbetrouwbaarheid van CRV pas weer opgepakt zou worden als de gehele uitwerking betaald zou zijn. Deze mail is in CC naar de gemeente gestuurd maar deze is in het kader van mijn WOB-verzoek niet openbaar gemaakt en is zelfs niet eens in de documentenlijst terecht gekomen. De heer de Bert van de gemeente heeft op deze email geantwoord dat de gemeente van mening is dat het om een privaatrechtelijk geschil gaat en dat er geen enkele reden voor de gemeente was om te handhaven. Hij bleef bij deze mening ook nadat Archeodienst zeer duidelijk heeft gemaakt dat de opgravingsresultaten op korte termijn verloren dreigden te gaan. De gemeentelijk archeoloog heeft zich daarna bij zijn mening aangesloten. Slechts een deel van deze discussie is openbaar gemaakt.

Op 12 september heeft Archeodienst bij de provincie Friesland een verzoek tot interbestuurlijk toezicht op de gemeente Leeuwarden gedaan, waarbij duidelijk werd

---

---

gemaakt dat het culturele erfgoed dat door de opgraving tevoorschijn was gekomen groot gevaar liep en dat ook de provincie als toekomstig eigenaar van de vondsten hierbij betrokken was. De provincie heeft op 26 september geantwoord dat zij niet over bevoegdheden zou beschikken om iets af te dwingen op dit terrein.

Met schrijven van 10 oktober (drie maanden na de factuurdatum) heeft Archeodienst een brief van CRV ontvangen waarin gesteld wordt dat de factuur volstrekt onduidelijk is en dat vrijwel elke specificatie ontbreekt. Tegelijk met de factuur heeft CRV echter een volledige specificatie gekregen met plattegronden van alle aangelegde vierkante meters en een exacte opsomming van de aangelegde vierkante meters. Bovendien kwam de factuur geheel overeen met de kostenschatting van 25 mei.

Op het moment dat de brief ontvangen werd, was Archeodienst inmiddels failliet gegaan. Het faillissement was het gevolg van een liquiditeitsprobleem dat veroorzaakt werd door de onbetaalde factuur van CRV.

De curator heeft vervolgens het incassotraject voortgezet. CRV bleef weigeren om de factuur te betalen. De curator wilde vervolgens in april 2017 een schikking met CRV treffen over een bedrag van slechts € 36.666,03. WSG Holding, het moederbedrijf van Archeodienst waarvan ik directeur/groot aandeelhouder ben, heeft vervolgens de vordering van de curator gekocht. Enerzijds was de reden hiervoor dat ik het bedrijf dat voor een groot deel verantwoordelijk was voor het faillissement van Archeodienst niet voor haar onrechtmatige gedrag beloond wilde zien met een korting van bijna € 30.000 en anderzijds is WSG Holding aansprakelijk voor de schulden van Archeodienst bij de Rabobank, die door deze schikking niet afbetaald dreigden te worden, wat voor WSG Holding dus een groot financieel risico zou betekenen. WSG Holding heeft vervolgens CRV opgeroepen de factuur alsnog te betalen, wat zij door middel van een brief van een advocaat weigerde te doen.

Asbestvervuiling

Tijdens het veldwerk zijn de medewerkers van Archeodienst en andere ter plekke werkzame bedrijven blootgesteld aan asbestvervuiling. In de met puin dichtgegooide kelders van voormalige stallen binnen de twee bouwputten die ontgraven werden, bevond zich veel asbesthoudend bouw materiaal. Op last van de bouwleiding heeft het bouwbedrijf en de door ons ingeschakelde graafmachinist met dit puin een naastgelegen sloot gedempt en de rest in het gronddepot gezet, waarmee het terrein na de bouw weer geëgaliseerd zou worden. Een deel is ook gezeefd en onbemonsterd ter plekke door een mobiele puinbreekinstallatie tot gruis gebroken, wat voor (mogelijk asbesthoudende) stofwolken over het gehele bouwterrein zorgde. Dit laatste heeft een acuut gevaar voor de gezondheid van omwonenden en van de op de bouwplaats aanwezige personen opgeleverd en het eerste vormt een bedreiging van de volksgezondheid in de toekomst. Uit het rapport van LievenseCSO van 18 juni 2015 blijkt dat het nadere asbestonderzoek op last van CRV uitsluitend buiten de toenmalige bebouwing uitgevoerd is en dat derhalve ten behoeve van de sloop van de opstallen aanvullend onderzoek noodzakelijk kon zijn (pag. 5). In de WOB-stukken bevindt zich geen document waaruit blijkt dat dit aanvullende onderzoek heeft plaatsgevonden of dat een besluit genomen is dat dit onderzoek niet noodzakelijk zou zijn.

Ik heb bij de gemeente Leeuwarden geïnformeerd waar ik deze asbestvervuiling moest melden en werd toen verwezen naar de FUMO (Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing). Ik heb daar op 4 oktober 2016 per email de vervuiling gemeld, waarna ik op 17 oktober antwoord kreeg dat ik dit bij de gemeente moest melden, maar dat de FUMO dit ondertussen zelf ook al had gedaan. De correspondentie over deze kwestie tussen FUMO en de gemeente is niet openbaar gemaakt.

Belangenverstrengeling en financiering

Het schijnt dat de gemeente Leeuwarden er groot belang aan hechtte dat CRV zich met het kernfokbedrijf binnen haar grenzen zou vestigen. Het schijnt ook zo te zijn dat de gemeente daar een substantiële subsidie voor over had, met name ten behoeve van het

---

---

archeologische onderzoek. De gemeente heeft de in het kader van mijn WOB-verzoek aangevraagde documenten hierover echter niet openbaar gemaakt en zelfs niet op de documentenlijst gezet. Mij zijn dan ook geen details over de subsidiëring van het kernfokbedrijf bekend. Tijdens de opgraving werd duidelijk dat de gemeente ondanks de subsidiëring en het niet-excessieve karakter van de kosten, telkens koos voor besluiten die ten koste gingen van het archeologische erfgoed en ten gunste waren van de portemonnee van CRV. Hierdoor is de helft van de vindplaats niet onderzocht, is het onderzoek minder intensief geweest dan noodzakelijk was geweest, en dreigt nu zelfs de gehele vindplaats als verloren beschouwd te moeten worden omdat er geen uitwerking zal plaatsvinden.

WOB-verzoek

In februari 2017 heb ik een WOB-verzoek bij de gemeente en bij de provincie ingediend over dit project. De gemeente heeft op basis daarvan op 21 april slechts een klein aantal documenten ter beschikking gesteld, waarvan een groot deel al openbaar was. Ik heb tegen dit besluit bezwaar ingediend. Onlangs is het advies van de Adviescommissie bezwaarschriften verschenen, waarin geadviseerd wordt een groot deel van de geheim gehouden documenten alsnog (gedeeltelijk) openbaar te maken. Het gaat daarbij ondermeer om documenten over de asbestvervuiling en over de financiering en subsidiëring van het project, waarover de gemeente geen enkel document ter beschikking gesteld heeft.

Uitwerking

Ondertussen schijnt CRV een derde partij opdracht voor de uitwerking van het onderzoek verleend te hebben. Ook bij deze opdracht lijkt de gemeente ten behoeve van een kostenbesparing voor CRV zeer veel water bij de wijn gedaan te hebben met name bij het belangrijke specialistische, botanische en natuurwetenschappelijke onderzoek. In feite lijkt deze opdracht echter een loos gebaar van CRV te zijn, aangezien de derde partij niet beschikt over de vondsten en de informatie van het project en de opdracht dus helemaal niet kan uitvoeren. De informatie en de belangrijkste vondsten zijn in mijn beheer. Aangezien ik gebruik maak van mijn retentierecht zullen deze ook niet ter beschikking van de uitwerking komen, zolang de openstaande facturen en de ondertussen hoog opgelopen incassokosten niet betaald zijn. Aangezien ik een jaar na de opgraving een goede conserveringstoestand van de vondsten die geconserveerd dienen te worden, niet kan garanderen omdat deze sinds het faillissement van Archeodienst niet meer onder gecontroleerde omstandigheden bewaard kunnen blijven, moet rekening gehouden worden met het verlies van deze vondsten, zeker als er op de korte termijn geen oplossing komt.

Vragen

Ik verzoek u de volgende vragen over dit project te beantwoorden:

1. Wat is de inhoud van het contract dat tussen de gemeente en CRV gesloten is over de bouw van het kernfokbedrijf in Wirdum?
  2. Wat is de financiële bijdrage die de gemeente levert aan dit project en in welk document is dit vastgelegd?
  3. Waarvoor is de financiële bijdrage aan dit project precies bestemd?
  4. Waarom heeft de gemeente de documenten over de financiering en subsidiëring van dit project geheim gehouden en niet openbaar gemaakt n.a.v. mijn WOB-verzoek?
  5. Waarom heeft de gemeente de documenten over de asbestvervuiling binnen dit project geheim gehouden en niet openbaar gemaakt n.a.v. mijn WOB-verzoek?
  6. Waarom heeft de gemeente geen actie ondernomen n.a.v. mijn melding over de asbestvervuiling, die haar via de FUMO bereikt heeft?
  7. Waarom wil de gemeente geheim houden dat zij niets met de melding over asbestvervuiling heeft gedaan?
-

-
8. Waarom heeft de gemeente geen actie ondernomen toen het bouwproject zonder het benodigde aanvullende asbestonderzoek binnen de voormalige opstallen uitgevoerd werd?
  9. Is de gemeente van mening dat er voldoende milieuonderzoek gedaan is binnen dit project? Zo ja, is de gemeente in het algemeen van mening dat onderzoek binnen nog te slopen opstallen niet noodzakelijk is?
  10. Is het gebruikelijk binnen de gemeente dat er niets gedaan wordt met meldingen over milieuvervuiling?
  11. Is het gebruikelijk binnen de gemeente dat geheim gehouden wordt wat er met meldingen over milieuvervuiling gebeurt?
  12. Gaat de gemeente actie ondernemen om de asbestvervuiling die inmiddels over het gehele buitenterrein van het kernfokbedrijf verspreid is, alsnog gesaneerd te krijgen?
  13. Gaat de gemeente CRV er op aanspreken dat zij bewust op onwettige wijze met een asbestvervuiling is omgegaan?
  14. Hoe verantwoordt de gemeente zich jegens haar inwoners dat de initiatiefnemer van een project dat zij met belastinggeld gefinancierd heeft, op onwettige wijze met milieuvervuiling omgaat, zonder dat de gemeente hem daar op aanspreekt en zonder dat deze vervuiling alsnog gesaneerd wordt?
  15. Is de beslissing om niets met de melding van de asbestvervuiling te doen genomen door een ambtenaar die gemandateerd was om deze beslissing te nemen? Zo nee, waarom is hier niet de juiste procedure gevolgd, en wordt er alsnog opgetreden tegen de ambtenaar die hier incorrect gehandeld heeft?
  16. Waarom verwijst de gemeente naar de FUMO als iemand een poging doet een milieuvervuiling bij de gemeente te melden?
  17. Wat zijn de procedures die ambtenaren moeten volgen als iemand zich bij de gemeente met een milieuvervuiling meldt?
  18. Zijn er audits waarin deze procedures gecontroleerd zijn? Zo ja, kunt u de rapportage daaromtrent openbaar maken?
  19. Is de gemeente van mening dat de terp in Wirdum een behoudenswaardige vindplaats is die van bovenregionaal belang is?
  20. Is de gemeente van mening dat CRV aan haar verplichtingen t.o.v. de archeologie en t.o.v. de voorschriften van de omgevingsvergunning voor dit project voldaan heeft, ook nu er geen eindrapport van het archeologische onderzoek geleverd is en geleverd zal worden?
  21. Gaat de gemeente de aan CRV verleende subsidie terugeisen nu de subsidie niet gebruikt is voor het doel waarvoor die bestemd was en nu CRV zowel op archeologisch vlak als op milieuvlak niet voldaan heeft aan de voorschriften van de omgevingsvergunning?
  22. Gaat de gemeente handhavend optreden tegen CRV om ervoor te zorgen dat het onderzoek alsnog afgerond wordt?
  23. Is de gemeente van mening dat de door Archeodienst geschreven termijnfactuur (zie bijlage) voor het veldwerk onterecht, onjuist of onduidelijk is? Zo ja, waarop is deze mening gebaseerd?
  24. Vindt de gemeente het terecht dat CRV weigert de termijnfactuur voor het veldwerk te betalen? Zo ja, waarop is deze mening gebaseerd?
  25. Is de gemeente structureel van mening dat een rapportage van een archeologisch onderzoek niet per se geleverd hoeft te worden? Zo ja, wat is de argumentatie voor deze mening?
  26. Is het gebruikelijk dat de gemeente archeologisch onderzoek dat volgens de gemeentelijk archeoloog noodzakelijk is, schrappt met als enige reden dat de kosten te hoog zouden zijn?
  27. Archeodienst heeft al eerder onderzoeken in Leeuwarden uitgevoerd waarbij - nadat de opdrachtgever over de (niet-excessieve) kosten had geklaagd - de gemeente uitsluitend vanwege de kosten de eisen flink naar beneden bijgesteld heeft, wat ten
-

---

koste gegaan is van behoudenswaardige archeologische informatie en vondsten. Is het gebruikelijk dat de gemeente de gemeentelijk archeoloog onder druk zet om akkoord te gaan met besluiten die op archeologisch inhoudelijke argumenten onverantwoord zijn?

28. Op basis van de ervaringen van Archeodienst in Leeuwarden ontstaat de indruk dat een verstoorder alleen maar hoeft te klagen bij de gemeente over de kosten van het archeologische onderzoek om daarmee de gemeentelijke eisen flink gereduceerd te krijgen waarmee bezuinigingen van tienduizenden euro's bewerkstelligd worden. Is het structureel zo binnen de gemeente dat de financiële factor een veel grotere rol speelt bij beslissingen over archeologisch onderzoek dan de archeologisch inhoudelijke factor en dat de verstoorder door klachten over de kosten makkelijk een reducering van de eisen en dus de kosten kan bewerkstelligen? Zo nee, kunt u voorbeelden geven van projecten waar de verstoorder over de kosten geklaagd heeft maar waarbij niet aan de eisen aan het archeologische onderzoek getornd is?
  29. Heeft de gemeente in het geval van de opgraving in Wirdum de gemeentelijk archeoloog onder druk gezet om akkoord te gaan met besluiten die zij op archeologisch inhoudelijke argumenten onverantwoord vond?
  30. Is het gebruikelijk dat de gemeente subsidies verleent aan particuliere initiatiefnemers ten behoeve van archeologisch onderzoek, ook als de kosten voor dit onderzoek niet excessief zijn?
  31. Hoe verantwoordt B&W zich jegens de gemeenteraad en haar inwoners dat een project dat zij met een substantieel bedrag gesubsidieerd heeft, slechts afgerond wordt met een rapport van inferieure kwaliteit en dat vervolgens zelfs dat rapport mogelijk niet eens geleverd wordt?
  32. Hoe verantwoordt de gemeente zich jegens haar inwoners en jegens andere verstoorders die archeologisch onderzoek moeten laten uitvoeren, dat een bouwproject zonder problemen afgerond kan worden zonder dat aan de vergunningsvoorwaarden (uitvoeren van archeologisch onderzoek) voldaan is?
  33. Wat heeft de gemeente gedaan om ervoor te zorgen dat het archeologische onderzoek op juiste wijze afgerond wordt?
  34. Waarom is de gemeente ermee akkoord gegaan dat de zuidelijke bouwput niet archeologisch onderzocht werd, ook al was onomstotelijk vastgesteld dat daarbij grote hoeveelheden informatie die onderdeel uitmaakten van de unieke en zeldzame vindplaats die hier opgegraven werd, verloren zouden gaan?
  35. Waarom zijn delen van de vindplaats waarvan bekend was dat ze in het kader van het bouwproject ontgraven zouden worden, op voorhand afgeschreven en vrijgegeven ook al was in dit gebied in het geheel geen archeologisch (proefsleuven)onderzoek uitgevoerd?
  36. Het op voorhand vrijstellen van archeologisch onderzoek van de voormalig bebouwde delen van het plangebied schijnt uitsluitend gebaseerd te zijn op de gegevens die CRV geleverd heeft. In de WOB-stukken bevinden zich geen stukken waaruit blijkt dat deze gegevens gecheckt zijn. Waarom is er geen onderzoek uitgevoerd naar de conserveringstoestand van archeologische resten binnen dit gebied?
  37. Waarom is er alleen archeologisch onderzoek voorgeschreven voor het gebied binnen de contouren van de geplande bebouwing en niet voor de werkruimte (ca. 555 m²) daaromheen, waarvan bekend was dat die ook ontgraven zou worden?
  38. Waarom heeft de gemeente CRV niet aangesproken op de onjuistheid van de door haar geleverde informatie omtrent de diepte van de voormalige kelders en de afwezigheid van archeologische resten daaronder, maar heeft de gemeente in tegenstelling hiertoe CRV beloofd voor deze incorrecte gegevens door geen archeologisch onderzoek in de zuidelijke bouwput en binnen de werkruimte van de noordelijke bouwput te eisen, ook al was onomstotelijk bewezen dat hier een behoudenswaardige vindplaats voorhanden was die alleen al op basis van artikel 56 van de monumentenwet onderzocht had moeten worden.
-

-
39. Welke ambtenaar heeft officieel het besluit genomen om de zuidelijke bouwput alsnog vrij te geven ook al waren hier belangrijke archeologische sporen aanwezig?
  40. Wat was het advies van de gemeentelijk archeoloog dat zij aan haar meerdere(n) gegeven heeft omtrent de omgang met de archeologische resten in de zuidelijke bouwput? In welk document is dit vastgelegd?
  41. Als het advies van de gemeentelijk archeoloog inhield dat de zuidelijke bouwput archeologisch onderzocht diende te worden, waarom is dit advies niet gevolgd?
  42. De kosten voor archeologisch onderzoek waren in verhouding tot de projectkosten niet excessief. Waarom is de gemeente van mening dat desondanks ten koste van de archeologie die kosten zodanig beperkt moesten worden dat dit tot een op archeologisch inhoudelijke gronden onacceptabel resultaat heeft geleid?
  43. Heeft de gemeente toezeggingen gedaan aan CRV over de totale kosten van de archeologie? Zo ja, wat hielden deze toezeggingen in en in welk document zijn deze vastgelegd?
  44. Heeft de gemeente een kostenraming voor het archeologische onderzoek aan CRV voorgelegd waaruit CRV mocht of had kunnen begrijpen dat de kosten zeker niet hoger zouden worden?
  45. Waarom zijn de aantallen in de vondstentabel in het addendum op het PvE niet gebaseerd op de aantallen uit het proefsleuvenonderzoek?
  46. Waarom wil de gemeente de emails tussen de gemeente en CRV waarin gecommuniceerd wordt over de kostenraming van het archeologische onderzoek geheim houden en niet openbaar maken? Is de stelling juist dat uit deze emails zou kunnen blijken dat de gemeente fouten hieromtrent heeft begaan?
  47. Hoe verantwoordt de gemeente zich jegens andere verstoorders die wel gedwongen worden om archeologisch onderzoek binnen hun gehele plangebied uit te laten voeren, dat in Wirdum slechts de helft van de vindplaats onderzocht hoefde te worden?
  48. Waarom is er geen verslag gemaakt van de bemiddelingspoging van de heer Brouwer op 2 juni 2016, of is althans dit verslag niet openbaar gemaakt?
  49. Waarom heeft de gemeente de melding van Archeodienst op 24 augustus 2016 dat het d.m.v. de opgraving gedocumenteerde culturele erfgoed alsnog bedreigd werd door de betalingsonwil van CRV niet serieus genomen en heeft zij geweigerd te handhaven?
  50. Is de beslissing om niets met het verzoek van Archeodienst tot handhaving te doen, genomen door een ambtenaar die gemandateerd was om deze beslissing te nemen? Zo nee, waarom is hier niet de juiste procedure gevolgd en wordt er alsnog opgetreden tegen de ambtenaar die hier incorrect gehandeld heeft?
  51. Vindt de gemeente de belangen van een verstoorder die weigert te voldoen aan de (archeologische) vergunningsvoorwaarden van haar omgevingsvergunning, zwaarwegender dan de belangen van het archeologische bedrijf dat de archeologische werkzaamheden uitvoert zoals de gemeente dat heeft voorgeschreven?
  52. Vindt de gemeente het terecht dat de gemeente een bedrijf dat niet voldoet aan zijn betalingsverplichtingen beschermt door niet te handhaven, hoewel er alle reden is om wel te handhaven?
  53. Vindt de gemeente dat wanbetaling door bedrijven beloond en gefaciliteerd moet worden? Zo nee waarom beloont en faciliteert de gemeente CRV bij haar wanbetalingsgedrag?
  54. Is de gemeente, nu duidelijk is dat het verdwijnen van alle informatie van de opgraving in Wirdum de meest reële optie lijkt te zijn, nog steeds van mening dat zij niet hoeft te handhaven en dat het slechts om een privaatrechtelijk geschil tussen CRV en (inmiddels) WSG Holding gaat, waarin de gemeente geen enkele rol heeft?
-

-
55. Hoe verantwoordt de gemeente zich jegens mij, dat zij door het bewust beschermen van een wanbetalend bedrijf willens en wetens heeft bijgedragen aan het faillissement van Archeodienst?
  56. Hoe verantwoordt de gemeente zich jegens de provincie, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en haar eigen inwoners dat zij door het bewust beschermen van een wanbetalend bedrijf willens en wetens actief bijdraagt aan het verlies van belangrijk cultureel erfgoed?
  57. Vindt de gemeente de vestiging van een fokbedrijf als CRV binnen haar grenzen belangrijker dan het unieke culturele erfgoed dat door deze vestiging voor altijd verloren gaat? Zo nee, waarom heeft de gemeente dan een groot deel van dit culturele erfgoed - en zoals het er nu uitziet zelfs het gehele erfgoed - verloren laten gaan?
  58. Is de gemeente structureel van mening dat er niet gehandhaafd hoeft te worden als initiatiefnemers zich niet aan de voorschriften van de omgevingsvergunning houden?
  59. Heeft de gemeente in het verleden al eens bij een bouwproject gehandhaafd op basis van onvoldoende of incompleet archeologisch onderzoek?
  60. Hoe wil de gemeente de manier waarop zij bij dit project met het culturele erfgoed is omgegaan, in overeenstemming brengen met haar rol als culturele hoofdstad van Europa in 2018?
  61. De gemeente heeft in haar besluit over mijn WOB-verzoek gesteld dat veel documenten niet openbaar gemaakt hoeven worden. Is de gemeente van mening dat zij zich niet hoeft te verantwoorden voor subsidies die zij aan particuliere initiatiefnemers verleent?
  62. Is de gemeente van mening dat een subsidieontvanger zich niet hoeft te verantwoorden voor de manier waarop de subsidie gebruikt is? Zo nee, waarom is deze verantwoording niet aan CRV gevraagd?
  63. De gemeente heeft in haar besluit over mijn WOB-verzoek gesteld dat veel documenten niet openbaar gemaakt hoeven worden. Is de gemeente van mening dat zij zich niet hoeft te verantwoorden voor de manier waarop zij met milieuvervuiling en de volksgezondheid omgaat?
  64. De gemeente heeft in haar besluit over mijn WOB-verzoek gesteld dat veel documenten niet openbaar gemaakt hoeven worden. Is de gemeente van mening dat zij zich niet hoeft te verantwoorden voor het bewust verloren laten gaan van cultureel erfgoed?
  65. De gemeente heeft in haar besluit over mijn WOB-verzoek gesteld dat veel documenten niet openbaar gemaakt hoeven worden. Is de gemeente van mening dat zij zich niet hoeft te verantwoorden voor projecten waar de indruk bestaat dat sprake is van belangenverstremming?
  66. Wat gaat de gemeente doen om te voorkomen dat de gehele opgraving in Wirdum als verloren beschouwd moet worden?

Ik verzoek u mij de antwoorden op deze vragen binnen een termijn van vier weken toe te sturen.

Hoogachtend,

Willem-Simon van de Graaf

Bijlagen
Email aan de heer de Vries van 13 juni 2016
Termijnfactuur 5; nr. N160730 voor het veldwerk
